

FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ

„Csendélet” Lukáts Andor szegedi színpadán

Pokoli konyhánk

Wesker-bemutató a Kamaraszínházban

Raymondót, az olasz cukrászt *Bicskey Lukács* játssza. Tanulmány témája lehetne, ahogyan erre az előadás logikája szerint nem túl jelentőségteljes figurára újra és újra ráirányítódik a figyelmünk. Nem merem Bicskey egyszemélyes érdeméért föltüntetni a dolgot, hiszen az előadás egészének éppen az a legmarkánsabb jellemzője, hogy a *31 szereplő mindegyikének a teljesítménye profi színészvezetésre mutat*. Viszont Bicskey–Raymond példáján azt az aprólékos műgondot jó szemlélni, aminek a révén „lelke birt lenni” ennek az előadásnak. A hideg profizmuson túl – amiről tudni kell azért, hogy nem volt mindig bevett ezen a (kamara)színpadon – a bemutatón érezhető volt az *egyediségnek*, a *személyességnek az a színházi varázslata*, amely képes „megemelni” egy ilyen enyhén okító részletektől sem mentes, ezért csapdás darabot, mint Wesker Konyhája.

Szóval Bicskey amellet, hogy egy pantomimes szakértelmével képes illúziókeltően feltörni a nemlétező tojások garmadát (és idézni Antonioni Nagyításából a klasszikus tenispálya-jelenetet), hogy olyan rock and roll-bemutatót produkál, amiért a hatvanas évek házibulijain szétszedték volna a csajok – egyszer csak „verbálisan” is telibe talál. Amikor Peter az álmairól faggatja a darab kulcsfontosságú közjátékában, s kér, hogy mégis miféle – szöke, barna, fekete, stb. – nőkről szokott álmodni, a Magyarországon és ebben az előadásban is használt fordítás szerint azt kéne mondania: „Hát van az egytől más?” Ehelyett azt mondja: „Sötétben minden tarka tehén fekete”.

Ebben az egyetlenségben tettenérni vélem mindazt a személyes és összegződő *alkotó energiát*, amit a Konyha kitűnő színvonalú előállítására fordítottak – egyenként és együtt az összes közreműködők. Bicskey, vagy a rendező *Lukáts Andor*, vagy a dramaturg *Bérczes László*, vagy valamelyik színésztárs, bárki kitalálhatta ezt az első pillantásra apróságot, tény, hogy segített, emelt, épített.

Rengeteg hasonló példa kínálkozik. A leveses Michael, *Dégi János* nagyjelenete, amikor a tűzhely tetején a rádiós szpikert adja, s ami nem lenne ugyanaz az előadás egyik legjobbjának, *Karczag Ferencnek* (Paul, a zsidó cukrász) a közjátéka nélkül. A Peter (*Stohl András*) – Alfredo (*Sinka Károly*) – Michael hármás pompásan koreografált jelenete, amikor az első kettő pattanásig feszült hangulatú szópárbaját Dégi-Michael kétszer is megszakítja: cigit kér, majd tüzet... Előáll az eszelős abszurdok légköre. Citálhatjuk *Markovits Bori* (Violet) hisztérikus nevetését – s az ezt követő, egyébként többször is sikerrel „bevetett”, mesterien létrehozott színpadi csöndet, ami kiemelte, jelentőségteljessé tette ezt a nevetést. Megkísérelhetnénk a lehetetlent: leírni *Hőgye Zsuzsanna* Bertha-járását, vagyis magát a láthatóvá varázsolt élet-fáradtságot, reménytelenséget, fásultságot, közönyt. Hivatkozhatunk Radó Péter (mint vendég és mint Dimitri) elképesztően gazdag testnyelvi eszköztárára. A monoklis Gaston, Kátó Sándor görög táncban

„művelt” testtartására, amely annyit ért, mint egy életrajzi kisregény. Jakab Tamás – mintha egy másik színész öltötte volna fel a jól ismert küllemet! oly régen láttuk ennyire elemében! Részletezhetnénk a „szex a hűtőszekrényben” című, sokjelentésű képet, amit a főszereplők, *Fekete Gizi* (Monique) és a nagyon fiatalon is figyelemreméltó beszéd- és mozgáskultúra-birtokos, *Stohl András* festettek. S azt, hogy ez a kompozíció egészébe kitűnően illesztett kép miként járult hozzá a lényeg kiemeléséhez.

Mi a lényeg? Hogy ez a több mint 20 éves Wesker-darab itt és most drámai módon eleven.

Lukáts Andorra és az előadásra többféle veszély is leselkedett: lehet csinálni a Konyhából egy színházi kuriozitást, amiben az a truváj, hogy roppant munkával és föltétlen profizmussal előáll egy csúcsidőben 1500 vendéget kiszolgáló munkahely illúziókeltően eszelős forgataga. Nem semmi – de minek? Színészi mutatvány, lélegzetelállító trapézsám – önmagáért? Csábíthat aztán a Wesker-mű amolyan tézisdráma felé is, hogy azt mondja: abban a társadalmi szerkezetben, amit ez a konyhai „leképez”, „gyűlölködő, kötekedő vaddisznó”-emberek szagatják cafatokra egymást és magukat. Ahol a pénz az úr. Ahol a főnök, a tulaj (*Mentes József* játszotta) értetlenül néz: vajon birodalmának rabszolgái mért nem érzik a magukénak ezt a birodalmat? Hiszen ehetnek, ölelhetnek, alhatnak. Dolgozhatnak. Mi kell még?

Mellékes, hogy finom intellektussal, vagy „csak” a színház mibenlétét veleszületett ösztönösséggel érzékelve, *Lukáts elegánsan elsétált a Konyha csapdái mellett*. Ahogyan a szakzsargon mondja, itten megszólíttattunk, mint hús-vér, érző elevenek. A személyesség erejével. Nem maradhattunk kívülálló, mint a röntgenorvos, amikor zsigereket világít át.

Az azonosság-érzet megteremtésének mesterségbeli fogásait még csak fölfedhetjük. Nem lényegtelen közöttük, hogy a konyha szuperrealista módon berendezett (*Khell Zsolt* mv.), dettó a ruhák (*Molnár Zsuzsa*); a berendezési tárgyakat és az öltözékeket rendeltetésszerűen használják; de egyetlen csepp igazi és egyetlen darab kellék-étel sem fordul elő. Az indulatát fékezni képtelen Peter igaziból összetör egy rakás valódi tárgyért. Több liter vörös festéktől véres karját igaziból bekötik. Az ebédidő valódi rohángalástól veritékszagú, valódi örülete a lehető legmesterségesebb módon hal el, a kép mint egy lassított felvétel a filmvásznon, kimerevedik. *A sültrealizmus és a stilizáció merész keverékéből a jó ég tudja hogyan, de hitelesség árad.*

S a szemünk láttára sikertelen, az álmokért, a vágyakért, a játékért, a képzeletért örökké lázadáskényszeres emberrel való azonosságunk érzete szintén titkos úton-módon lesz – színházban szerezhető realitás.

SÜLYOK ERZSÉBET

A SZAB hírei

Október 13-án 15 órától a *Filozófiai és Történettudományos Szakbizottság* tart ülést.

Október 14-én 14 órától a *Gyógyszerészeti Szakbizottság* szakmai bemutatót rendez inzulin témakörben. A bemutatón előadások is elhangzanak.

Október 15-én 14 órától – „Az agrárkutató intézetek helyzete és jövője” címmel több munkabizottság közös rendezvényeként *dr. Frank József* előadását hallgathatják az érdeklődők.

Október 15-én 15 órától a Modern Filológiai Társaság Szegedi Tagozata meghívásának eleget téve prof. Le Touze Proust – szövegek elemzésére vállalkozik.

Október 16-án 10 órai kezdettel a *Magyar Urológusok Társaságának andrológiai szekciója és a szegedi meddőségi munkacsoport* tudományos ülésére kerül sor. Ezen az ülésen 11 előadás hangzik majd el.

Az akadémiai klub hagyományos *szalonnasütő délutánja* – jó idő esetén – október 22-én 15 órától lesz a Fűvészkertben.

Kettős kiállítás Tápén

Testközelből emlékszem azokra az időkre, amikor a honismereti szakkörök indultak. Ízig-vérig fölülről jött kezdeményezést volt, nem is nagyon hittük, hogy hosszú életű lesz. Mentségére legyen mondvá az akkori éveknek, nem úgy szerveződtek fölülről, hogy majd „mi” megmondjuk, mit kell csinálnotok „odalent”, hanem úgy, hogy megkerestük azokat az embereket, akik legjobban kötődtek falujukhoz, és őket kértük meg. *Tóth Emma* nénit Mindszentről, *Jaksa Jánost* Szegvárról, *Szigeti Györgyöt* Apátfalváról, *Asztalos P. Kálmánt* Csánádpalotáról, *Lázár Imrét* Székkutasról, és így „akadt horogra” *Molnár Imre* is Tápén. Ahogy most emlékezik rá, *Bálint Sándor* néprajzprofesszor és *Juhász Antal* múzeológus volt a kérője. Mikor is pontosan? Harminc évvel ezelőtt.

Hogy szalad az idő!

Annak meg tizenöt esztendeje, hogy hites felesége elvállalta a hímszakkör vezetését. Szerencsés adottság, ha egy családban két ilyen beoltott ember akad. Szombaton délután először a honismereti szakkör idős és fiatal tagjai gyűltek össze emlékezni az öreg iskolában berendezett falumúzeumban, utána pedig a művelődési házban nyílt közös kiállításuk. Nagyszerű kiállítás, tesszük hozzá mindjárt, és csöppet se csodálkoztunk rajta, többen vettek részt a megnyitón, mint amennyien Szegeden szoktak ilyen eseményen megjelenni. A falumúzeum nem költözhett át erre az alkalomra, néhány tárgy és kép – *Révész Antal* tusrajzait külön is említenünk kell! – jelezte csupán az ott folyó nagyon értékes tevékenységet, meg a feleség „babaházából” származó eszközös életképek, a hímszökök azonban kitétek magukért.

Kónya György furulyajátékával kezdődött a megnyitó, *Hajdú Géza* mondott beköszöntőt, a Topogó együttes négy táncosa adott rövidke kóstolót, és *Ványai Éva* alpolgármester tartott kedveshangú bevezetőt. Azzal kezdte, hogy a honismeretisek indulásakor is egy csömpölyegős házról álmodtak, és ez lenne megoldás most is, harminc év után is. Az iskolaépületre ugyanis állítólag igényt tart az egyház. A hímszakkör alapítói közül négyen kaptak emlékeztető jutalmat: *Sövényházi Istvánné*, *Sövényházi Andrásné*, *Molnár Mária* és *Bodó Istvánné*.

Csak az első harminc év a nehéz, ezzel kívántunk további sikereket a két szakkörvezetőnek. Legalább más harminc évre.

H. D.

„...kik érted haltak, szent Világszabadság”

Ma, hétfőn délután 6 órakor Katona Tamás államtitkár nyitja meg a Móra Ferenc Múzeumban azt a kiállítást, amelyen az Aradról átszállított 1848-49-es relikviák először kerülnek a magyar közönség elé. A jó állapotban lévő tárgyak – többek között egyenruhák, dobok, sípok, levéltárcák, lószerszámok – az aradi kultúrpalota egyik raktárában várták azt a pillanatot, hogy általuk kegyelettel emlékezzünk a

szabadságharc mártírjaira, s azokra az eszmékre, amelyek máig is példaértékűek. A kiállítás anyaga nem a raktárban őrzött teljes anyag, annak csak egy, szakértők által válogatott része. A felbecsülhetetlen értékű „dokumentumok” sajnos csak ez év december 31-ig maradhatnak Magyarországon, de ez a néhány hónap is híven tükrözi azt a nyitottságot, amely nélkül ez a kiállítás nem jöhetett volna létre.

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA